

רשימות

בפרשת השבוע

תזריע - מצורע

פרק י"ב פסוק ב'

אשה כי תזריע

רש"י: אמר רבי שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף.

גם י"ל שהלימוד מיצירתו של האדם לאחר בעלי החיים, דומה ללימוד מנגעי האדם [המובא בהמשך הפסוקים], שהרי בגמרא נאמר [סנהדרין לח.] תנו רבנן, אדם נברא בערב שבת, ומפני מה, שאם תזוח דעתו עליו אומר לו, יתוש קדמך במעשה בראשית. וממילא ילמד מזה שלא יהיה גס רוח וגאוותן ויבוא לידי לשון הרע המביא לידי נגעים, כמו שמצינו לקמן בתחילת פרשת מצורע [יד, ד] ברש"י שם, שנגעין באין על האדם בגלל גסות הרוח, וזה המשך לתורתו של אדם שנתפרשה לאחר תורת הבהמה, וצריך שישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב.

פרק י"ב פסוק ג'

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

יש שואלים למה נכנס פסוק זה של מצות ברית מילה לתוך ענין של טומאות וטהרות, ולכאורה אין זה מקומו?

י"ל שהרי אמרו חז"ל [נדה לא:] "מפני מה אמרה תורה מילה בשמיני? כדי שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, שהיא טמאה לידה כל שבעה ימים", ממילא זהו קשר ישיר בין טומאת שבעה, לברית מילה ביום השמיני, שטומאת שבעה ימים היא הסיבה שהברית מילה תהיה ביום שמיני, כי אחרת הברית מילה היתה נערכת קודם.

עוד י"ל קשר נוסף, שישנם מקרים שבהם מלים אף על פי שיש שם צרעת, לכן התורה מביאה כאן את פסוקי הברית מילה לומר לי שהמילה דוחה את איסור קציצת הבהרת, ועיין בסוגיית הגמרא בשבת [קלג:] שהביאה את דברי רבי יאשיה שימול אף על פי שיש שם בהרת, ואת כל האופנים והשיטות.

פרק י"ד פסוק ד'

ושני תולעת ואזוב

רש"י: מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו, כתולעת וכאזוב.

צריך ביאור אריכות הלשון שישפיל עצמו כאזוב וכתולעת, מדוע לא מספיק אחד מהם, או אזוב או תולעת [וכן קשה בתחילת פרשת חקת]?

י"ל הסבר במידת הענוה, לפי הבעלי המוסר המסבירים את מידת הענוה לאדם גדול וידוע, שאמנם יודע ורואה שכולם מעריכים ומכבדים אותו, ומחכים למוצא פיו, אך הדרך להתגבר על מחשבות אלו הוא, שצריך שיכיר במחשבתו שאין מגיע לו כלום עבור מעלותיו, כיון שהם מתנת שמים, ואינם שלו, ועוד שהם גם מחייב עבורו, וחובתו בעולמו להשתמש במעלותיו ובהשפעתו, אבל אדם רגיל יכול לחשוב לעצמו, אמנם כעת אנכי קטן ונראה פשוט, ולכן אין מכבדים אותי כראוי, אך יבוא יום, ובו אגדל ואתפרסם, ואז יראו כולם את מעלותי וגדולתי, י"ל שגם מחשבה זו היא מחשבת גאווה, ועל זה בא המשל של האזוב והתולעת המובא ברש"י, שאמנם האזוב הוא קטן ונמוך אך פניו כלפי מעלה, כלפי מחשבת גאווה, לכן מוסיפים ואומרים חז"ל וכתולעת, שפני התולעת ישירים והם לא כלפי מעלה, וכך צריך אדם לנהוג. ומה שמובא בחז"ל [נדרים סב:] וסוף הכבוד לבא, מדובר בכבוד המותר והרצוי, כגון כבוד משפחה, שעל זה נאמר, חיים של עושר וכבוד.

פרק י"ד פסוק ל"ד

ונתתי נגע צרעת

רש"י: בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם, כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן.

קשה הרי הנגעים באים עליהם לעונש, והמטמון שייך לבעל הבית אשר חטא בחטא לשון הרע, או בחטא צרות העין, כמו שהביאו חז"ל [יומא יא:] שכיון שלא רצה להשאיל את כליו, צריך להוציא את כליו מביתו, ועכשיו כולם יראו את הכלים שאמר שאין לו, לפי זה יוצא חוטא נשכר, ומדוע כזה אדם צריך כזו בשורה טובה?

י"ל שמדובר כאן בנגעי בתיים שהם הדרגה הקלה של החטא [והדרגה השניה והחמורה יותר זה בבגדים, והחמור ביותר זה נגעים בגופו של אדם], ולפעמים אפילו תלמיד חכם ביתו נגוע, כמו שמצינו שרש"י מביא לקמן על מילות הפסוק [ל"ה] "כנגע נראה לי בבית", שמדובר באדם שיודע הלכות נגעים, ועליו לנהוג דרך ענוה ולומר רק "כנגע נראה לי בבית", ולא בלשון ודאות "נגע נראה לי", לפי זה י"ל שלא מדובר כאן בחוטא נשכר, אלא באדם רגיל, ואולי אפילו תלמיד חכם שעבר עבירה, של לשון הרע או שהיה צר עין, אך נותנים לו תזכורת מהשמים, שישים לב למעשיו אשר לא טובים, וכמו שמובא במדרש [המובא בדעת זקנים כאן] "אמר להם הקב"ה לישראל ראו מה ביניכם לאומות העולם, כשהן חוטאין אני מלקה בהם תחילה ואחר כך בבתיהם, שנאמר "וינגע ה' את פרעה", אבל אתם אם חטאתם בתיכם אני מלקה תחילה, שנאמר "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם", וכי מה חטאו העצים והאבנים אלא כדי שיראו ויקחו מוסר, כך הקב"ה מראה לאדם ומלקה ביתו תחילה, אם חזר בו מוטב ואם לאו בגדיו לוקים, שנאמר אחר כך "ולצרעת הבגד", ועדיין אם חזר בו מוטב ואם לאו לוקה בגופו, שנאמר לבסוף "איש כי יהיה זב".

וכל זה כדי שיהיו נקיים מחטא, וכשרואה את המטמון שהטמינו האמוריים ילמד מזה לקח לעצמו שרואה שאין עצה ואין תבונה נגד ה', שבסופו של דבר אם הדבר צריך להיות אצל חברך לא יעזור כלום, שהרי האמוריים הטמינו זהבם בקירות הבית לשם שמירה, ולבסוף נפל בידי ישראל, וממילא יעזוב מידתו הרעה, וישאיל דבריו לאחרים.

ויש לדעת את חומר עון לשון הרע כי חומר הוא, שכן מהרי"ל בהלכות עשי"ת [י"ד] כותב "הלא עבירה גדולה היא כאחד ראשי עבירות דעבודת אלילים וגילוי עריות ושפיכות דמים, ויש בה לאו ועשה דכתיב השמר בנגע צרעת" עיי"ש.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו haseforum@gmail.com